

TA'LIM 5.0 SHAROITIDA BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING RAQAMLI DIDAKTIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI: TUSHUNCHASI, PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK MOHIYATI VA KONSEPTUAL TAHLILI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17941329>

Jaloldinova Shaxnoza Xasanboyevna

Andijon davlat pedagogika instituti dotsenti

Mamajonova Guluzro Abdurashitovna

Andijon davlat pedagogika instituti dotsenti

Qalmuratova Xurliman Arislanbaevna

Nukus davlat pedagogika institute assistenti

Annotatsiya

Mazkur maqolada Ta'lim 5.0 sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning raqamli didaktik kompetentligini rivojlantirish strategiyalari tushunchasining mazmuni, uning pedagogik va psixologik mohiyati hamda konseptual asoslari tahlil etilgan. Zamonaviy raqamli texnologiyalarni o'zlashtirish, ularni o'quv jarayoniga samarali integratsiya qilish, shuningdek, o'qituvchining kasbiy rivoji uchun muhim bo'lgan raqamli kompetensiyalarni aniqlash va rivojlantirish yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar

Raqamli didaktik kompetentlik, Axborot xavfsizligi, Innovatsion metodlar, Refleksiya, Moodle, Google Classroom, Canva, Zoom

Ключевые слова

Цифровая дидактическая компетентность, Информационная безопасность, Инновационные методы, Рефлексия, Moodle, Google Classroom, Canva, Zoom

Keywords

Digital didactic competence, Information security, Innovative methods, Reflection, Moodle, Google Classroom, Canva, Zoom

Kirish

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar barcha sohalarga, xususan ta'lim sohasiga ham chuqur kirib bormoqda. Ushbu transformatsiya jarayoni Ta'lim 5.0 deb nomlangan yangi bosqichni shakllantirmoqda. Ta'lim 5.0 sharoitida o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki raqamli muhitda samarali ishlay oluvchi, innovatsion yondashuvlarni qo'llay oluvchi va o'quvchini faol subyekt sifatida rivojlantiruvchi

shaxsga aylanmoqda. Shu bois, bo'lajak o'qituvchilarda raqamli didaktik kompetentlikni shakllantirish va rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

"Raqamli didaktik kompetentlik" tushunchasi – bu o'qituvchining raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayonida maqsadga muvofiq, metodik jihatdan asoslangan holda qo'llay olish, darsni loyihalash, o'quvchilar bilan raqamli muloqot o'rnatish va ularning natijalarini raqamli vositalar orqali baholash qobiliyatidir.

Asosiy komponentlari

1. Raqamli savodxonlik – zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalari

2. Didaktik moslashtirish – texnologiyalarni dars mazmuniga moslashtira olish

3. Raqamli baholash – natijalarni interaktiv vositalar orqali o'lchash

4. Raqamli muloqot – onlayn aloqalarni tashkil eta olish

5. Axborot xavfsizligi va raqamli madaniyat

Pedagogik-psixologik mohiyat

1. Pedagogik jihatlar

-Konstruktiv yondashuv: o'quvchini markazga qo'ygan, faol ishtirok etishga undovchi metodlar orqali raqamli ta'limni tashkil etish.

-Individual yondashuv: raqamli texnologiyalar yordamida har bir o'quvchining qobiliyatiga moslashtirilgan dars dizayni.

-Innovatsion metodlar: gamifikatsiya, AR/VR texnologiyalari, sun'iy intellektdan foydalanish.

2. Psixologik jihatlar

-Raqamli muhitga moslashuv: bo'lajak o'qituvchilarning texnologik o'zgarishlarga psixologik tayyorgarligi.

-Motivatsiya: raqamli metodlar orqali darslarga bo'lgan qiziqishni oshirish.

-Refleksiya va o'z-o'zini baholash: raqamli portfoliolar orqali shaxsiy rivojlanishni tahlil qilish.

-Stressga chidamlilik: raqamli vositalardan to'g'ri foydalanish madaniyati.

3. Konseptual tahlil: nazariy asoslar

Quyidagi nazariy yondashuvlar raqamli didaktik kompetentligini shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi:

T/r	Nazariya / Model	Mazmuni	Amaliy qo'llanishi
	TPACK modeli	Texnologik, pedagogik va metga oid bilimlar unligi	Raqamli darslarni arali loyihalash
	SAMR modeli	Raqamli texnologiyalarni ichma-bosqich	Texnologiyadan uvchan foydalanish

		ratsiyalash	
	Bloom's Digital Taxonomy	Bilim darajalarining mli shakldagi amaliy nishlari	Raqamli faoliyat asosida lash
	Konstruktivizm	Bilim – faoliyat asosida llanadi	O'quvchi markazidagi mli muhit yaratish
	Humanistik pedagogika	O'qituvchi va o'quvchi sidagi empatik muloqot	Raqamli muloqotda qiy yondashuv

Rivojlantirish strategiyalari

Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli didaktik kompetentlikni rivojlantirish quyidagi strategiyalar orqali amalga oshiriladi:

1. O'quv dasturlarni yangilash, Raqamli pedagogika, media savodxonlik, sun'iy intellekt asoslari kiritiladi
2. Raqamli amaliyotlar, Moodle, Google Classroom, Canva, Zoom kabi vositalar asosida real dars modellarini ishlab chiqish
3. Reflektiv portfoliolar, Talabalarining dars loyihalari, tajribaviy ishlari va tahlillari raqamli tarzda yuritiladi
4. Mentorlik va peer-learning, Ilg'or talabalar boshqa talabalar bilan tajriba almashishadi
5. Kurslar va treninglar, Maxsus qisqa muddatli kurslar orqali raqamli ko'nikmalar mustahkamlanadi

5. Xulosa

Ta'lim 5.0 davrida raqamli texnologiyalarni o'zlashtira oladigan, zamonaviy dars dizaynini tuzishga qodir, reflektiv fikrlovchi o'qituvchilarni tayyorlash zaruratga aylangan. Raqamli didaktik kompetentlikni rivojlantirish strategiyalarining pedagogik-psixologik va konseptual asoslari ilmiy jihatdan puxta ishlab chiqilishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mishra & Koehler. (2006). TPACK: Technological Pedagogical Content Knowledge. Teachers College Record.
2. European Commission. (2017). Digital Competence Framework for Educators (DigCompEdu).
3. Fullan, M. (2019). Deep Learning: Engage the World Change the World.
4. Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants.
5. Qodirov A. (2022). Raqamli pedagogika asoslari. Toshkent.
6. UNESCO. (2023). AI and Education: Guidance for Policymakers.

REZYUME

Ushbu maqolada Ta'lim 5.0 sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning raqamli didaktik kompetentligini rivojlantirish strategiyalari tushunchasi haqida fikr yuritiladi.

РЕЗЮМЕ

В данной статье рассматривается концепция стратегий развития цифровой дидактической компетентности будущих учителей в условиях Образования 5.0.

SUMMARY

This article examines the concept of strategies for developing the digital didactic competence of future teachers in the context of Education 5.0.